

Institut za uporedno pravo
Institute of Comparative Law

**SRPSKI FUDBAL – UPOREDNOPRAVNI IZAZOVI
I PERSPEKTIVE IV**

**SERBIAN FOOTBALL – COMPARATIVE LAW
CHALLENGES AND PERSPECTIVES IV**

Urednik/Editor:
Dr Miloš Stanić

Beograd, 2024.

SRPSKI FUDBAL – UPOREDNOPRAVNI IZAZOVI I PERSPEKTIVE IV
SERBIAN FOOTBALL – COMPARATIVE LAW CHALLENGES AND PERSPECTIVES IV

Izdavač / Publisher

Institut za uporedno pravo, Beograd / Institute of Comparative Law, Belgrade

Za izdavača / For the Publisher

Prof. dr Jelena Čeranić Perišić, direktor

Redakcioni odbor / Editorial Committee

Prof. dr Bojan Urdarević, Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu

Prof. dr Velibor Džomić, Fakultet za državne i evropske studije, Podgorica

Dr Katarina Jovičić, Institut za uporedno pravo, Beograd

Dr Mina Zirojević, Institut za uporedno pravo, Beograd

Dr Vesna Čorić, Institut za uporedno pravo, Beograd

Doc. dr Jelena Vukadinović Marković, Institut za uporedno pravo, Beograd

Dr Dragan Prlja, Institut za uporedno pravo, Beograd

Dr Savo Manojlović, Institut za uporedno pravo, Beograd

Dr Iva Tošić, Pravni fakultet Univerziteta Union, Beograd

Dr Jovana Rajić Čalić, Institut za uporedno pravo, Beograd

Dr Bogdana Stjepanović, Institut za uporedno pravo, Beograd

Jovana Misailović, LL.M, Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu

Ivana Radomirović, Institut za uporedno pravo, Beograd

Milena Momčilov, Institut za uporedno pravo, Beograd

Anja Bezbradica, Institut za uporedno pravo, Beograd

Recenzenti / Reviewers

Prof. dr Vladan Petrov, sudija Ustavnog suda; Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu

Dr Miroslav Đorđević, potpredsednik Visokog saveta tužilaštva;

Institut za uporedno pravo, Beograd

Prof. dr Mladen Milošević, dekan Fakulteta bezbednosti Univerziteta u Beogradu

Prof. dr Miloš Stanković, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu

Prof. dr Božidar Otašević, Kriminalističko-policijски univerzitet

Dr Jelena Kostić, Institut za uporedno pravo, Beograd

Urednik / Editor

Dr Miloš Stanić

Tehnički urednik / Technical editor

Đorđe Marjanović

Tehnička priprema / Design

„Dogma“ Beograd

Štampa / Print

„Birograf Komp D.O.O“ Beograd

Tiraž / Edition

150

ISBN 978-86-82582-27-4

DOI 10.56461/ZR_24.SF

Ovaj zbornik radova nastao je u okviru naučnoistraživačkog rada Instituta za uporedno pravo koji finansira Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije prema Ugovoru o realizaciji i finansiranju naučnoistraživačkog rada NIO u 2024. godini (evidencioni broj: 451-03-66/2024-03/200049 od 5. 2. 2024).

© Institut za uporedno pravo, 2024. Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može biti reprodukovana, presnimavan ili prenošen bilo kojim sredstvom – elektronskim, mehaničkim, kopiranjem, snimanjem, ili na bilo koji drugi način bez prethodne saglasnosti autora i izdavača.

MOGUĆI PRAVCI REFORME PRAVILA FIFA O IGRANJU ZA REPREZENTACIJU**

Sažetak

Fudbal je postao mnogo više od sporta, jer njegovi uspjesi mogu homogenizovati naciju i doprineti zajedništvu. Globalni procesi poput migracija utiču na sastav reprezentacija, stvarajući kombinaciju domaćih, domaćih imigranata i stranih imigranata. FIFA je uvela pravila o kvalifikovanosti kako bi olakšala selekciju reprezentacija za međunarodna takmičenja, ali ta pravila su pod kritikom zbog svoje stroge prirode i emocionalnog stresa koji izazivaju kod igrača prilikom odabira reprezentacije za koju će nastupati. Potreba za reformom pravila FIFA-e se nameće kako bi se osigurala bolja ravnoteža između sportskih interesa i poštovanja nacionalnog identiteta. Ovaj rad analizira pitanje reforme pravila FIFA o igranju za reprezentaciju kroz analizu, trenutnih FIFA pravila. Takođe sagledava se kako je pitanje promene sportskog državljanstva i naturalizacija sportista regulisana u drugim sportovima i pravilima Međunarodnog olimpijskog komiteta.

Ključne reči: državljanstvo, fudbal, sport, promena državljanstva, FIFA pravila, reprezentacija.

1. UVOD

Odavno je fudbal postao mnogo više od sporta. Fudbalski uspjesi danas mogu homogenizovati naciju, doprineti zajedništvu, pa čak i učiniti da se prevaždi određeni politički problemi. Kroz fudbal se možda najlakše mogu primetiti efekti globalnih procesa poput migracija. Svaka država autonomno određuje uslove pod kojima će nekom pojedincu priznati državljanstvo, prihvatajući različite koncepte sticanja državljanstva (*ius soli*, *ius sanguinius* ili *ius naturalisation*). Ovo može dovesti do raznih situacija u kojima pojedinci postaju apatridi, što znači da nemaju državljanstvo nijedne države, ili pak imaju dvojno (bipatridi) ili višestruko državljanstvo. Najveći broj državnih reprezentacija danas predstavlja

* Istraživač saradnik Instituta za uporedno pravo u Beogradu, ORCID 0009-0005-7565-154X, e-mail lj.tintor@iup.rs.

** Rad je nastao u okviru naučnoistraživačkog rada Instituta za uporedno pravo koji finansira Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije prema Ugovoru o realizaciji i finansiranju naučnoistraživačkog rada NIO u 2024. godini (evidencioni broj: 451-03-66/2024-03/200049 od 5. 2. 2024).

kombinaciju „domaćih domaćih“, „domaćih imigranata“ te „stranih imigranata“, i po tome sve više nalikuju na svoju širu populaciju.¹ Sa druge strane imajući u vidu da fudbalski uspesi na velikim takmičenjima dovode do povećanog međunarodnog ugleda, te imaju značajnu diplomatsku, pa i političku težinu², sve veći broj država u kojima je fudbal još u procesu razvoja pribegava naturalizaciji igrača kako bi se postigao instant uspeh. I dok jedni u ovakvom razvoju događaja ne vide ništa loše, drugi pozivaju na ozbiljno preispitivanje odnosa pojedinih sportista prema naciji.

Da bi sprečila slučajeve poput Alfreda Di Stefana (*Alfredo Stéfano Di Stéfano*) koji je nastupao za čak tri različite reprezentacije Argentinu, Kolumbiju i Španiju,³ FIFA je donela pravila o kvalifikovanosti kao specifične kriterijume koje je FIFA (kao sportsko upravljачko telo) uspostavila kako bi olakšala selekciju reprezentativnih timova za međunarodna takmičenja.⁴ Trenutna rešenja neretko izazivaju kritiku, jer vrlo često dolazimo u situaciju da nakon samo jednog meča fudbaler ne može više da promeni nacionalni tim, a da više nikad ne bude pozvan da igra za selekciju za koju je prvobitno debitovao. Trenutna vrlo stroga FIFA pravila takođe stvaraju emocionalni stres i pritisak pri izboru kod igrača što utiče i na njihove igre na terenu i na njihov fudbalski razvoj. Iz navedenih razloga postavlja se pitanje potrebe reforme pravila FIFA. U prvom delu rada sagledaćemo kako je regulisano pravo promene državljanstva u međunarodnom pravu, potom sagledaćemo trenutna FIFA pravila promene sportskog državljanstva, zatim ćemo ukazati na to kako je ovo pitanje rešeno u drugim sportovima kako kolektivnim tako i individualnim. Razmotrićemo i pravila Međunarodnog olimpijskog komiteta o nastupu sportista za različite reprezentacije na Olimpijskim igrama. U zasebnom delu ukazaćemo na moguće pravce reforme pravila FIFA-e po ovom pitanju, nakon čega će uslediti zaključna razmatranja.

2. PRAVO NA PROMENU DRŽAVLJANSTVA U MEĐUNARODNOM PRAVU

Pravo na posedovanje državljanstva predviđeno je u nizu međunarodnopravnih izvora ljudskih prava. Primera radi, Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima u članu 15 garantuje da svako ima pravo na državljanstvo, te da

¹ C.Mudde (2016), Football and Globalization: the EURO 2016 in Numbers, http://www.huffingtonpost.com/cas-mudde/football-and-globalization_b_10424170.html, 15/08/2024.

² Neke države koje nisu stekle priznanje od celokupne međunarodne zajednice pokušavaju da učlanjenjem u FIFA-u, pojačaju svoju državnost, te da eventualnim uspesima pridobiju naklonost nekih država da promene svoj stav. Tipičan primer je takozvano Kosovo. Vid. G. Ryan (2018), „Constructing Statehood through Sport: Football, Kosovo, and the Court of Arbitration for Sport“, *Canadian Yearbook of International Law*, vol. 56, 2019, 220-257.

³ Sličan primer možemo videti i slučaju igrača Žoze Žoa Altafinija (José João Altafini „Mazzola“) koji je igrao za 2 različita nacionalna tima (Brazil i Italiju) na 2 različita Svetska prvenstva 1958. i 1962. godine.

⁴ FIFA (2021), Publishes explainer on eligibility to play for representative teams, <https://inside.fifa.com/legal/media-releases/fifa-publishes-explainer-on-eligibility-to-play-for-representative-teams>, 18/08/2024.

niko ne sme biti proizvoljno lišen svog državljanstva niti prava na promenu državljanstva.⁵ Takođe, pravo na posedovanje državljanstva garantuju i instrumenti poput Konvencije UN o pravima osoba sa invaliditetom,⁶ Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW)⁷ ili Konvencija o pravima migranata.⁸ Ovaj razvoj u pravnom okviru, koji priznaje pravo na državljanstvo, istovremeno je pratilo dodatno zalaganje sa ciljem eliminisanja stanja apatridije. Takođe, neki regionalni sporazumi poput Afričke povelje o ljudskim pravima i pravima naroda štite pravo na državljanstvo.⁹ Iako Evropska konvencija o ljudskim pravima eksplicitno ne garantuje pravo na državljanstvo ona indirektno pruža određenu zaštitu kroz druge odredbe. Nasuprot tome, Konvencija Saveta Evrope o smanjenju slučajeva višestrukog državljanstva i vojnih obaveza eksplicitno garantuje pravo na državljanstvo, ali i njegovu promenu.¹⁰ Ove konvencije implicitno ili eksplicitno podrazumevaju pravo na promenu državljanstva.

Države ne smeju da ograničavaju promenu državljanstva, na proizvoljan način. Pravo na posedovanje državljanstva u sebi inkorporira i pravo na promenu državljanstva. Ovo pravo je potvrđeno i u presudi Međunarodnog suda pravde u slučaju *Nottebohm*. Sud je smatrao da države nisu obavezne da pruže diplomatsku zaštitu ako državljanstvo pojedinca nije bila podržana "istinskom vezom" sa tom državom, međutim, Sud nije dovodio u pitanje osnovnu dodelu i promenu državljanstva.¹¹ Sud je u više navrata primetio da su države slobodne i imaju diskreciono pravo prilikom dodeljivanja državljanstva.¹²

⁵ UN General Assembly, Universal Declaration of Human Rights, 217 A (III), 10 December 1948, art.15.

⁶ Lica sa invaliditetom će imati pravo na državljanstvo, bez obzira na to da li ga poseduju, na istim osnovama kao i druga lica. Lica s invaliditetom neće biti prilikom promene državljanstva izložena proizvoljnim ili neosnovanim ograničenjima zbog njihovog invaliditeta. Convention on the Rights of Persons with Disabilities Adopted by the General Assembly by its Resolution 61/106, at its 76th plenary meeting on 13 December 2006. art. 16.

⁷ Države ugovornice preduzeće korake radi ukidanja diskriminacije žena u oblasti nacionalnog zakonodavstva kako bi se osiguralo, u skladu sa relevantnim međunarodnim instrumentima, da žene imaju pravo da steknu, promene ili zadrže svoje državljanstvo. One takođe preduzimaju odgovarajuće mere kako bi osigurale jednakost muškaraca i žena u vezi sa državljanstvom svoje dece. Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women Adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 34/180 of 18 December 1979 art. 9 para. 2.

⁸ "Države stranke će priznati pravo svakom detetu koje se nalazi na njihovom teritoriji ili pod njihovom jurisdikcijom, a čije roditelji su državljani tih država stranaka ili koje su državljani tih država stranaka, da stekne državljanstvo te države stranke prema njenim zakonima, ako to želi." UN General Assembly, International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families, A/RES/59/262, UN General Assembly, 3 March 2005, art. 29.

⁹ U čl. 6, navodi se da Svaki pojedinac će imati pravo na priznavanje njegove državnosti prema pravima koja je utvrdio međunarodno pravo. Organization of African Unity (OAU), African Charter on Human and Peoples' Rights ("Banjul Charter"), CAB/LEG/67/3 rev. 5, 21 I.L.M. 58 (1982), 27 June 1981, art. 6.

¹⁰ "Svaka država ugovornica obavezuje se da će, u skladu sa svojim zakonodavstvom, osigurati da nijedan njen državljanin ne bude lišen svoje državnosti osim ako je to zasnovano na njegovom izričitom zahtevu i pod uslovom da neće ostati bez državljanstva." Council of Europe, Convention on Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligations in Cases of Multiple Nationality, ETS 43, 6 May 1963, art.1.

¹¹ International Court of Justice, *Nottebohm Case (Liechtenstein v Guatemala)*, Second phase, Judgment, 1955. ICJ Repts 20.

¹² *Ibid.*

S obzirom da se zabrana diskriminacije na osnovu državljanstva ili nacionalnog porekla smatra jednom od osnovnih normi i temelja ljudskih prava ova norma onemogućuje Međunarodni olimpijski komitet da zabrani učešće sportistima za novu reprezentaciju na osnovu promene državljanstva. U mnogim sportovima uključujući i fudbal postojanje pravila o državljanstvu je jednostavno pretpostavljeno kao unapred utvrđen zaključak, jer s obzirom na današnju globalizaciju nezamislivo je baviti se međunarodnim sportom bez klasifikacije nacionalnosti. Još jedan od argumenata o važnosti određivanja državljanstva zasniva se na činjenici da bi bez uspostavljanja pravila o podobnosti za igranje za reprezentaciju došlo do nezainteresovanosti publike za reprezentativni sport.

3. VAŽEĆA PRAVILA FIFA O IGRANJU ZA REPREZENTACIJU

Kada govorimo o pozitivnopravnim pravilima FIFA vezano za nastupe u državnim selekcijama ono se zasniva na osnovnom principu da svaki igrač koji je već učestvovao, u potpunosti ili delimično, na nekoj utakmici zvaničnog takmičenja bilo koje kategorije, ili bilo koje vrste fudbala za jedan savez, ne sme igrati na međunarodnoj utakmici za reprezentativnu ekipu drugog saveza.¹³ Dakle, igrač je vezan za svoju „sportsku nacionalnost“ tokom trajanja celokupne reprezentativne karijere, pa makar na zvaničnoj utakmici odigrao jedan, jedini minut. U martu 2004. FIFA je izmenila svoja široka tumačenja o podobnosti igranja za nacionalnu reprezentaciju. Ove promene nastale su kao odgovor na rastući trend u nekim zemljama, kao što su Katar, Togo ili Ujedinjeni Arapski Emirati da se naturalizuju igrači koji nemaju očigledne veze (krvne ili boravišne) sa svojom novom zemljom državljanstva.¹⁴ Specifičnost koju je Fifa morala prilikom pomenutih izmena uzeti u obzir jeste i to da članice iste nisu samo suverene države. Prema odredbama revidiranog člana 15 novih Pravila FIFA-e koja se odnose na primenu Statuta, igrač koji je nastupio za nacionalni tim jedne države na jednom ili više službenih takmičenja, može, ali samo jednom, zatražiti promenu države za koju će nastupati. Uslovi koji moraju biti ispunjeni kako bi zahtev bio odobren jesu da fudbaler nije igrao na međunarodnim takmičarskim utakmicama seniorske selekcije za državu koju bi mogao predstavljati, u trenutku podnošenja zahteva ili da je imao dvojno državljanstvo (ili više državljanstava) u trenutku svog prvog nastupa na međunarodnoj utakmici u službenom takmičenju u bilo kojoj kategoriji.¹⁵ Prema Pravilima FIFA, postoji još jedan izuzetak od opšteg pravila. Naime, svaki igrač koji već ispunjava uslove da igra za jedan savez, ali je stekao

¹³ M. Stanić (2023), *Uvod u fudbalsko pravo*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 103.

¹⁴ BBC (2004), *Fifa rules on eligibility*, <http://news.bbc.co.uk/sport1/hi/football/africa/3523266.stm>, 11/08/2024.

¹⁵ Čl. 15, st. 3, FIFA, *Statut Pravilnik o primeni Statuta, stalne odredbe Kongresa*, Ono što treba imati na umu je da promena pripadnosti nije dozvoljena tokom kvalifikacija za FIFA takmičenja ili takmičenja kontinentalnih prvenstava.

drugo državljanstvo na osnovu zakona, ima pravo da promeni savez, ali pri tom mora ispuniti jedan od dodatnih uslova da je rođen na teritoriji relevantnog saveza za koji želi nastupati ili da su mu roditelji ili babe/dede sa te teritorije.¹⁶ Ipak, primena odredbi člana 15. Pravila FIFA-e koja se odnosi na primenu Statuta je isključena u slučaju igrača koji su stekli državljanstvo naturalizacijom nakon što su već nastupali za nacionalni tim svoje prethodne države. Drugim rečima, ovi igrači se i nakon promene državljanstva smatraju državljanima zemlje čije su državljanstvo imali pre naturalizacije, u sportskom smislu. Ova odredba je uspostavljena kako bi se očuvao sportski integritet i sprečila mogućnost manipulacije nacionalnom pripadnošću u svrhu sportske konkurencije. Prema pravilima FIFA, kvalifikovanost za reprezentovanje određenog saveza prema poreklu je striktno ograničena na biološko poreklo.

Ukoliko je igrač stekao novo državljanstvo a da pri tom nije rođen ili ne vodi poreklo sa date teritorije on se vodi kao naturalizovan igrač. Takav igrač da bi zaigrao za selekciju čije novo državljanstvo ima mora kontinuirano da boravi na teritoriji tog saveza i to za igrače koji su počeli da borave na toj teritoriji pre desete godine najmanje tri godine, dok za igrače koji su počeli da borave na toj teritoriji između desete i osamnaeste godine, najmanje pet godina.¹⁷ Na kraju, za igrače koji su počeli da borave na toj teritoriji od osamnaeste godine, traži se boravište u trajanju od najmanje pet godina.¹⁸ Pri tom neophodno je naglasiti da u ovim slučajevima trajni boravak podrazumeva fizičku prisutnost igrača na teritoriji saveza najmanje 183 dana tokom perioda od 12 meseci, da bi se smatralo da je „boravio na teritoriji“ tog saveza u toj godini.¹⁹ Pre 2008. godine ovaj period je iznosio 2 godine.²⁰ Ovo je učinjeno sa namerom da se stvori jača veza pripadnosti između igrača i njegove nove nacije kako ne bismo imali situaciju nagle naturalizacije i da jednu reprezentaciju predstavljaju samo „stranci“. Pravilo boravka od 5 godina boravka na teritoriji određenog saveza ukoliko igrač nije rođen na toj teritoriji ili nema pretke primenjuje se i u situacijama takozvanih saveza koji dele nacionalnost. Trenutno postoji 25 asocijacija članica FIFA koje dele zajedničku nacionalnost sa najmanje još jednom asocijacijom članicama FIFA.²¹

Na kongresu FIFA-e 2020. godine usvojena su najnovija pravila koja omogućavaju igračima da promene federaciju za koju će igrati, ako nisu odigrali više od tri zvanična meča na seniorskom nivou pre nego što napune 21 godinu, uključujući i odsustvo iz završnih turnira FIFA Svetskog prvenstva ili kontinentalnih takmičenja (kao što je Evropsko prvenstvo).²² Takođe neophodno je da je od

¹⁶ Kao primer možemo uzeti afričke fudbalere koji su u mladosti nastupali selekcije gde su rođeni, ali su kasnije odlučili da promene nacionalnu pripadnost i igraju za državu svog porekla.

¹⁷ M. Stanić, 105.

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ Čl.7, FIFA, Statut *Pravilnik o primeni Statuta, stalne odredbe Kongresa.*

²⁰ *Ibid.*

²¹ Primeri su Kina/Makao/Hong Kong, Danska/Farska Ostrva, Engleska/Škotska/Vels/Severna Irska/Gibraltar.

²² R. Kelly (2021), Why can footballers change international teams? Eligibility rules & new updates explained, <https://www.goal.com/en/news/why-footballers-change-international-teams-eligibility-rules-new-/qzqdkq-cx0x871eprs8yywafpz>, 20/08/2024.

poslednjeg nastupa za prethodnu reprezentaciju prošlo 3 godine.²³ Igrači koji su nastupali za svoju matičnu zemlju, ali ne na seniorskom nivou, dok su bili mlađi od 21 godine i od tada žive u novoj zemlji pet ili više godina, mogu se prijaviti za pravo da predstavljaju državu novog boravišta.²⁴

Posebna situacija je kada fudbaler želi da predstavlja savez koji je novo-primljen u FIFA. Potrebno je da je on imao državljanstvo saveza koji želi da predstavlja ili ga je naknadno stekao. Kao najsvježiji primer možemo navesti slučaj *takzovanog Kosova*.²⁵ Kada je ovaj savez postao član UEFA-e 3. maja 2016. godine, to je omogućilo da ova selekcija učestvuje u kvalifikacijama za Evropsko prvenstvo 2020. Nakon toga, 13. maja 2016., takozvano Kosovo je primljeno u članstvo FIFA-e, proširujući njihovo učešće na kvalifikacije za FIFA Svetsko prvenstvo u Rusiji 2018. Međutim, važno je napomenuti da igrači koji su već igrali za drugu reprezentaciju nakon ulaska tzv. Kosova u UEFA-u nisu mogli promeniti svoje sportsko državljanstvo od 13. maja 2016. godine.²⁶

Postoji i mogućnost da je igrač nastupio na utakmici nekog zvaničnog takmičenja međunarodnog „A“ nivoa, bilo koje vrste fudbala, za svoj trenutni savez. Ukoliko nakon toga izgubi državljanstvo te države, zbog odluke državnih vlasti, a poseduje državljanstvo saveza koji želi da predstavlja, on može da predstavlja tu drugu selekciju.²⁷ Pre tri godine usvojeno je i pravilo da lica koja imaju status apatrida (lica bez državljanstva) mogu da predstavljaju selekciju federacije na čijoj teritoriji borave najmanje 5 godina.²⁸ Ovo pravilo bi u budućnosti moglo biti vrlo značajno imajući u vidu ogroman broj klimatskih izbeglica koji se očekuje u narednom periodu s obzirom na njihov neregulisan međunarodno pravni status.

Analizirajući trenutni sistem pravila nastupa za reprezentaciju možemo zaključiti da su trenutna pravila iako se radi na njihovoj fleksibilnosti dosta rigidna, jer ograničavaju pristup fudbalerima na osnovu državljanstva. Budući da su savezi ograničeni u broju sportista koje mogu poslati na takmičenja dolazimo u situaciju da neki izvanredni fudbaleri ne mogu učestvovati na velikim fudbalskim smotrama. Iz tog razloga oni zagovaraju slobode izbora u predstavljanju nacionalnih timova kao jedini pravedan pristup koji omogućava fudbalerima ravnopravnost u takmičenju.

²³ M. Stanić, 106.

²⁴ T. Smithies, B. Fornaroli (2021) , the Socceroo: How did it happen? <https://aleagues.com.au/news/bruno-fornaroli-the-socceroo-how-did-it-happen/>, 20/08/2024.

²⁵ Sve reference na termin takozvano Kosovo u ovom članku treba shvatiti u kontekstu zvaničnog stava Republike Srbije o pitanju statusa južne srpske pokrajine Kosova i Metohije.

²⁶ I. Medić (2017), „ Neka pitanja državljanstva u sportu kao fenomen međunarodnog sportskog prava“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* br. 2/2017, 421.

²⁷ Čl. 9, FIFA, Statuta, *Pravilnika o primeni Statuta, stalne odredbe Kongresa*; Fifa (2021), *Commentary on the Rules Governing Eligibility to Play for Representative Teams*, Zurich, 33.

²⁸ Možda se čini da je ovo irelevantan problem, ali apatridnost pogađa milione ljudi širom sveta. Član francuskog tima za Svetsko prvenstvo 2014. godine, Rio Mavuba (*Rio Antonio Zoba Mavuba*), rođen je bez državljanstva, iako je kao dete mogao da dobije francusko državljanstvo. FIFA proposes national team eligibility changes, <https://www.starsandstripesfc.com/usmnt-news/2020/8/21/21395054/fifa-proposal-changes-national-team-eligibility-one-time-switch-cap-tie>, 18/08/2024.

4. PITANJE PROMENE SPORTSKOG DRŽAVLJANSTVA I NATURALIZACIJE U DRUGIM SPORTOVIMA

Kada govorimo o košarci, način sticanja pasoša je irelevantan za kvalifikovanost predstavljanja nacionalnog tima. Igrač koji se takmičio u zvaničnom FIBA takmičenju nakon što je napunio 17 godina vezan je za tu zemlju.²⁹ Oni koji su igrali za jednu zemlju pre nego što su napunili 17 godina mogu igrati za drugu zemlju ako se savezi obe zemlje slažu, a generalni sekretar FIBA odlučuje u slučaju spora dva saveza. Radi razvoja košarke i njene popularizacije od ovog pravila postoji izuzetak da generalni sekretar FIBA može dozvoliti promenu nacionalnog tima. Ova mogućnost je poprilično kritikovana zbog nejasnog kriterijuma „razvoja košarke“, koja ostavlja potpunu slobodu Generalnom sekretaru prilikom odlučivanja. To je naročito došlo do izražaja u slučaju 2 igrača nigerijskog porekla koji su prethodno nastupali za mlađe selekcije SAD, a trebali su svoju državu porekla predstavljati na Olimpijskim igrama u Tokiju 2021. godine kao seniori. Generalni sekretar je odbio zahtev iako je bila postignuta saglasnost oba saveza.³⁰ Mnogi su smatrali da je ovakav potez u suprotnosti sa principom razvoja košarke s obzirom da se sve reprezentacije na afričkom kontinentu smatraju košarkaški nerazvijenim.³¹ FIBA pravila omogućavaju da na svakom zvaničnom takmičenju u sastavu reprezentacije može biti prisutan jedan naturalizovani igrač.³²

Pravila u rukometu su vrlo interesantna i predviđaju da igrač može predstavljati nacionalnu selekciju ako je rođen na teritoriji federacije koju namerava da predstavlja ili su rođeni njegovi biološki roditelji ili biološki babe/dede.³³ Interesantno je da se izbor reprezentacije smatra konačnim ali s obzirom na brojne izuzetke ova odredba gubi smisao. Naime, ako igrač odluči da igra za seniorsku reprezentaciju, ali je prethodno predstavljao nacionalni savez svoje druge nacionalnosti u kategoriji juniora, mora da poštuje šestomesečni period čekanja između nastupa za dve reprezentacije.³⁴ Igrači koji imaju više od jedne nacionalnosti i ne ispunjavaju uslove navedene u članu 6. tačka 2 mogu promeniti sportsko državljanstvo, čak i nakon što su već predstavljali drugu seniorsku reprezentaciju, pod uslovom da žive neprekidno 3 godine na teritoriji federacije koju želi da reprezentuje i da u tom periodu nije predstavljao drugu reprezentaciju na zvaničnim mečevima.³⁵ Usled ovako olakšanog načina naturalizacije igrača

²⁹ Eligibility, National Status and Availability of Players”. FIBA Internal Regulations, Book 3 – Players and Officials.

³⁰ Opširnije vid. ESPN (2021), Let Nneka Ogumike play for Nigeria: FIBA’s bad decision is bad for basketball, https://www.espn.com/olympics/story/_/id/31818962/let-nneka-ogumike-play-nigeria-fiba-bad-decision-bad-basketball, 18/08/2024.

³¹ *Ibid.*

³² Naturalizovan igrač je igrač koji je stekao državljanstvo države koju reprezentuje nakon napunjene 16 godine bez obzira da li ima krvne veze sa tom državom ili ne. Čl. 3. st. 3. FIBA 2002 Pravila koja se odnose na državni status igrača.

³³ IHF Player Eligibility Code, Edition 30 September 2024, art. 6.2.1.

³⁴ *Ibid.* art. 6.2.2.

³⁵ *Ibid.* art. 6.3.1.

da ne bismo došli u situaciju da jednu reprezentaciju predstavlja legija stranaca na terenu uvedeno je pravilo da svaka reprezentacija na zvaničnom takmičenju može u sastavu imati 2 igrača sa promenjenim sportskim državljanstvom.³⁶ Ova dobra namera da se ipak u nacionalnim selekcijama ostvaruje povezanost reprezentacije i nacije obesmišljena je odredbom da se ova restrikcija ne primenjuje na tzv. nova tržišta (države od posebnog značaja za Svetsku rukometnu federaciju). Ovu pogodnost naročito koriste zalivske države koje uz pomoć finansija pokušavaju da ostvare značajne sportske rezultate i da kroz taj oblik meke moći ostvare dodatan međunarodni ugled.³⁷ Ovakvim beneficijama koje su predviđene članom 6.3.3.2, mogu se koristiti i tzv. federacije u razvoju.

Kada govorimo o promeni državljanstva u vaterpolu, reč je o kolektivnom sportu koji nije imao preterano stroge uslove u postupku naturalizacije. Do 2023. godine sportista je nakon promene državljanstva morao da čeka godinu i jedan dan da stekne pravo nastupa za novu reprezentaciju. Ovakva pravila mogla su prouzrokovati i situacije pri kojima nismo sa sigurnošću mogli reći da li gledamo duel klubova ili reprezentacija, s obzirom na broj naturalizovanih igrača u bazenu. Prema novim pravilima period između nastupa za 2 različite reprezentacije produžava se na 3 godine.³⁸

Interesantno je spomenuti neka pravila Ragbi unije o podobnosti predstavljanja nacionalnih selekcija. Pored klasičnih pravila da je rođen na teritoriji države koju želi da reprezentuje ili je jedan od roditelja/ baba ili deda rođeni na teritoriji te države postoje i neki specifični uslovi koji bi mogli biti primenjeni i u drugim sportovima, pa i fudbalu. Naime ovde je odnos između igrača i njegovih usvojilaca izjednačen sa odnosom bioloških roditelja. Druga specifičnost ogleda se u tome da iako je igrač vezan celu karijeru za reprezentaciju koju je odabrao dozvoljena mu je jedna promena tokom karijere uz saglasnost krovne ragbi organizacije.³⁹ Da bi došlo do promene sportskog državljanstva neophodno je da se ispuni jedan od uslova da igrač ima krvne veze sa teritorijom koju namerava reprezentovati ili da 5 godina neprekidno boravi na teritoriji saveza odnosno 10 godina kumulativnog boravka.⁴⁰

Kada sagledamo pravila promene državljanstva u individualnim sportovima uočavamo da su pravila IAAF-a dosta fleksibilna u odnosu na pravila u ko-

³⁶ *Ibid.* art. 6.3.2.1.

³⁷ Najpoznatiji primer ovakve prakse je reprezentacija Katara koja je na Svetskom prvenstvu 2015. godine koje je i organizovala osvojila srebrnu medalju. Ovom instant uspehu doprinelo je mnogo naturalizovanih igrača u sastavu Katara. Prema *Frankfurter Allgemeine* samo četiri od 17 igrača u timu su bili poreklom iz Katara. Vid. *Frankfurter Allgemeine* (2015), Falsche Fans simulieren Stimmung, <https://www.faz.net/aktuell/sport/handball-wm/handball-wm-in-qatar-falsche-fans-simulieren-stimmung-13380832.html>, 14/08/2024.

³⁸ Ista pravila se primenjuju i na druge vodene sportove npr. plivanje, skokovi u vodu. Vid. Total waterpolo (2023), New World Aquatics rules: There are no more ties; 3-year waiting after changing nationality, <https://total-waterpolo.com/new-world-aquatics-rules-there-are-no-more-ties-3-year-waiting-after-changing-nationality/>, 14/08/2024.

³⁹ Explanatory guidelines on the implementation of regulation 8, Eligibility to Play for National Representative Teams, <https://www.world.rugby/organisation/governance/regulations/reg-8/appendix-3>, 14/08/2024.

⁴⁰ *Ibid.*

lektivnim sportovima. Fundamentalno pravilo je takvo da ako atletičar nastupao na Olimpijskim igrama, Svetskom prvenstvu ili kontinentalnim takmičenjima više ne može promeniti sportsko državljanstvo.⁴¹ Međutim, pravila IAAF-a takođe dozvoljavaju određene izuzetke od opšteg pravila u sledećim okolnostima: pripajanje jedne države drugoj, stvaranje nove države po Ugovoru, sticanje novog državljanstva, ili posedovanje više državljanstava.⁴² Ako sportista ima dva državljanstava, može se takmičiti za drugi savez ako su prošle najmanje tri godine od kada je poslednji put predstavljao drugu članicu saveza u jednoj od kategorija predviđenih članom 12, ali je moguć i drugačiji dogovor dva zainteresovana saveza u konkretnom slučaju.⁴³

Pravila za promenu sportskog državljanstva u tenisu obično variraju u skladu sa smernicama Međunarodne teniske federacije (*ITF*) i nacionalnih teniskih saveza. Teniser koji želi da promeni sportsko državljanstvo obično mora da ispuni određeni period čekanja pre nego što može početi da predstavlja novu zemlju. Ovaj period može biti od 1 do 3 godine u zavisnosti od svih okolnosti konkretnog slučaja.⁴⁴ Teniser mora da dokaže svoj stalni boravak u novoj zemlji pre nego što mu se dozvoli da predstavlja tu zemlju na teniskim takmičenjima, te mora biti registrovan kao profesionalni igrač u Nacionalnom olimpijskom komitetu.⁴⁵ Konačna odluka o promeni sportskog državljanstva obično zavisi od odobrenja nacionalnog teniskog saveza zemlje čije je sportsko državljanstvo prethodno posedovao.⁴⁶

Kada govorimo o alpskom skijanju tu je možda najlakše promeniti sportsko državljanstvo jer promena isključivo zavisi od dogovora zainteresovanih skijaških saveza. Ovakvi propisi su u poslednjih nekoliko meseci je naročito kritikovani nakon što je jedan od najboljih svetskih skijaša Braten (*Lucas Pinheiro Braathen*) odlučio da promeni sportsko državljanstvo i umesto za Norvešku u buduće nastupa za Brazil.⁴⁷ Takođe Hiršer (*Marcel Hirscher*), višestruki šampion svetskog kupa odlučio je da promeni sportsko državljanstvo u dogovoru austrijskog i holandskog skijaškog saveza.⁴⁸

Ako se analiziraju pravila u navedenim sportovima uočavaju se određene zajedničke karakteristike prilikom promene sportskog državljanstva. Najčešće je

⁴¹ I. Medić, 426.

⁴² *Ibid.*

⁴³ *Ibid.*

⁴⁴ Čl. 7, *The Olympic Tennis Event Regulations of games of the XXXIII Olympiad Paris 2024*, International Tennis Federation, London.

⁴⁵ *Ibid.*

⁴⁶ *Ibid.*

⁴⁷ On je uprkos protivljenju matičnog saveza odlučio da nastupa za Brazil. RTCG, Jedan od najboljih slalomaša se vraća iz penzije i nastupa za Brazil?, Vid: RTCG (2024), Jedan od najboljih slalomaša se vraća iz penzije i nastupa za Brazil, <https://rtcg.me/sport/ostalisportovi/528228/jedan-od-najboljih-slalomasa-se-vraca-iz-penzije-i-nastupa-za-brazil.html>, 25/08/2024.

⁴⁸ AP (2024), Marcel Hirscher retired from skiing at the top. He's back to race for a country with no mountains, <https://apnews.com/article/marcel-hirscher-netherlands-skiing-64d4b7f221522998ca9d612ece435302,25/08/2024>.

potreban protok vremena od 1 do 3 godine od momenta sticanja novog sportskog državljanstva do debija za novu reprezentaciju ukoliko je igrač reprezentovao prethodnu federaciju na velikim takmičenjima. i druga zajednička karakteristika je da u kolektivnim sportovima ograničen broj naturalizovanih igrača na velikim takmičenjima u sastavu, ali često izuzeci od ovog pravila obesmišljavaju cilj ovakve norme. Takođe primetno je da se ova pravila ne primenjuju ako sportista predstavlja novonastalu federaciju.

5. PRAVILA MEĐUNARODNOG OLIMPIJSKOG KOMITETA O PROMENI DRŽAVLJANSTVA

Kada govorimo o nastupu sportista sa dvojnim ili višestrukim državljanstvom na Olimpijskim igrama kao najznačajnijem sportskom nadmetanju Međunarodni olimpijski komitet 2011. godine doneo Povelju čiji član 41 jasno određuje da takmičar koji ima dvojno ili više državljanstava može da bira za koju zemlju će se takmičiti.⁴⁹ Međutim, ako se već takmičio za neku od tih zemalja na Olimpijskim igrama, kontinentalnim ili regionalnim takmičenjima ili na svetskom ili regionalnom prvenstvu koje priznaje relevantna međunarodna sportska federacija, ne može se takmičiti za drugu državu dok ne prođu najmanje tri godine od tog nastupa.⁵⁰ Nacionalno olimpijsko telo i relevantna nacionalna sportska federacija imaju ovlašćenje da skrate ili ponište ovaj rok. Na Olimpijskim igrama pitanje državljanstva nije bilo od značaja jer su se igre zasnivale na individualizmu do 1908. godine kada su nacionalni Olimpijski komiteti dobili mogućnost da biraju sportiste koji će se takmičiti na Olimpijskim igrama.⁵¹

Svakako, treba naglasiti da iz političkih razloga Međunarodni olimpijski komitet od Letnjih olimpijskih igara u Rio de Ženeiru 2016. godine omogućuje učešće posebne delegacije „Olimpijskog tima izbeglica“.⁵² Ovo je učinjeno kako bi se pokazala solidarnost sa svetskim izbeglicama. Članovi ove delegacije poseduju državljanstvo države porekla i uživaju izbeglički status u različitim državama širom sveta ali na samom takmičenju ne predstavljaju ni zemlju porekla ni državu trenutnog domaćina već zasebnu delegaciju i to isključivo u ličnom svojstvu. Ovaj presedan kao i situacija sa ruskim sportistima koji su na prethodnim letnjim i zimskim olimpijskim igrama predstavljali svoj Olimpijski komitet, a ne državu može otvoriti nove ideje u regulisanju pravila sticanja sportskog dr-

⁴⁹ International Olympic Committee (2024), *Olympic Charter*, Lausanne, art. 41.

⁵⁰ *Ibid.*

⁵¹ N. Wilson, The thorny issue of athletes changing nationality. Preuzeto sa <http://www.sportfeatures.com/olympicsnews/story/49393/neil-wilson-the-thorny-issue-of-athletes-changingnationality>, 16/08/2024.

⁵² U martu 2016. godine predsednik Međunarodnog olimpijskog komiteta (MOK) Tomas Bah (*Thomas Bach*) je izjavio da će MOK izabrati pet do deset izbeglica za takmičenje na Letnjim olimpijskim igrama 2016, u kontekstu „svetske izbegličke krize“ U početku, tim je bio poznat pod nazivom “Tim olimpijskih sportista izbeglica”, sa oznakom MOK zemlje ROA, ali je u junu 2016. godine ovaj naziv promenjen u “Olimpijski tim izbeglica”. IOC, Refugee Ougee-crisislympic Team to shine spotlight on worldwide refugee crisis, <https://olympics.com/ioc/news/refugee-olympic-team-to-shine-spotlight-on-worldwide-ref>, 26/08/2024.

žavljanstva i naturalizacije u sportu. Dodatne komplikacije predstavlja najnovija situacija u kojoj se nalaze ruski i beloruski sportisti nakon Rusko-ukrajinskog sukoba, s obzirom da će oni nastupati individualno kao neutralni sportisti, ali pod zajedničkom zastavom. Omogućavanje učešća delegacije „Olimpijskog tima izbeglica“, može otvoriti vrata i učešću nekih naroda koji nemaju svoju državu na Olimpijskim igrama. Kao primer možemo navesti narod Kurde koji žive u 5 država ili učešće delegacije Severnog Kipra na Olimpijskim igrama. Dodatno ne trebamo izgubiti iz vida i činjenicu da je takozvano Kosovo punopravni član MOK-a, iako je priznat od svega pola članica međunarodne zajednice. Sve nam ovo govori da pitanje članstva poprima sve više političku, a sve manje sportsku dimenziju.

6. PREDLOZI REFORME FIFA PRAVILA

Slučajevi Declana Rajsa (*Declan Rice*) iz 2019. godine, te najnoviji slučajevi Brahima Dijaza (*Brahim Abdelkader Díaz*) i Aleksandra Pavlovića pokrenuli su nove debate o opravdanosti trenutnih FIFA pravila o igranju za reprezentacije. Mogući pravci reforme koji bi išli ka ublažavanju ovih pravila doprineli bi inkluzivnosti i verovatno bi povećali konkurentnost prilikom samih takmičenja. Mnoge afričke ili karipske reprezentacije imale bi značajne prednosti od ublažavanja pravila jer prema trenutnim pravilima ne mogu računati na vrlo kvalitetne igrače koji bi svakako podigli nivo reprezentativnog fudbala u državama svog porekla, jer su odigrali nekoliko utakmica za bivše kolonijalne sile poput Engleske, Portugala ili Francuske. Umesto potpunog ograničenja, FIFA bi mogla da ograniči broj promena u reprezentaciji tokom određenog vremenskog perioda. Na primer, igračima bi se moglo dopustiti da promene reprezentaciju samo jednom u određenom broju godina ili ciklusa takmičenja. Mogu se razmotriti ideje da ukoliko igrač ima porodične veze može promeniti sportsko državljanstvo ako je prošlo 5 godina između poslednjeg nastupa za bivšu reprezentaciju i debija za novu. Sloboda igrača da izaberu za koju reprezentaciju žele igrati mogla bi rezultirati zanimljivijim i konkurentnijim mečevima, povećavajući interes i gledanost samih takmičenja. U tom pravcu se već i kreće na osnovu poslednjih izmena FIFA pravila na koja smo ukazali.

Ove izmene se čine kao ustupak s obzirom na famu koju je podigao slučaj El Hadadija (*Munir El Haddadi Mohamed*) koji je dospeo i pred Sportski arbitražni sud. On je želeo da nastupa za Maroko na Svetskom prvenstvu u Rusiji, a to mu nije bilo omogućeno pošto je 2014. odigrao 13 minuta za Španiju.⁵³ Iako je njegov zahtev u arbitražnom postupku odbijen FIFA je uvidevši apsurdnost situacije izmenila pravilo tako da igrači koji su pre napunjene 21. godine imali 3 ili manje nastupa za A reprezentaciju mogu promeniti savez za koji žele da

⁵³ Danas (2020), FIFA promenila pravilo o nastupanju za reprezentaciju, <https://www.danas.rs/sport/fifa-promenila-pravilo-o-nastupanju-za-reprezentaciju/>, 28/08/2024.

nastupaju i od poslednjeg nastupa je prošlo 3 godine.⁵⁴ Dalji pravci reforme bi mogli ići u pravcu da se ukine starosna granica kod ovog pravila. Takođe kod naturalizovanih igrača pravac reforme bi se mogao kretati ka smanjenju perioda stalnog boravka na teritoriji relevantnog saveza sa 5 na 3 godine ili uvođenju pravila o kumulativnom boravku kao kod ragbija. Iako je od strane FIFA usvojenje zanemareno prilikom regulisanja pravila podobnosti igranja za nacionalni sastav zbog mogućih mahinacija i zloupotreba, ipak ovakva situacija dovodi do diskriminacije a time bi se kršila i ljudska prava. Tako da je neophodno ovo pravilo uvesti i izjednačiti biološke i usvojeničke veze prilikom određivanja veze između igrača i relevantne reprezentacije.

Možda treba razmisliti o ideji da fudbaleri ostanu vezani za sportsko državljanstvo federacije za koju su debitovali samo ako su dodatno učestvovali na Svetskom prvenstvu, kontinentalnom takmičenju ili završnom turniru takmičenja Lige nacija za tu reprezentaciju, dakle kvalifikacioni mečevi bi bili izjednačeni sa prijateljskim utakmicama. Reformu ka ublažavanju pravila nastupa za reprezentaciju biće neophodna i zbog najnovijih najava FIFA o ukidanju prijateljskih mečeva i zamenom istih mini međunarodnim turnirima pod okriljem FIFA koji bi se po svemu sudeći smatrali oficijalnim mečevima.⁵⁵ Na ovaj način dodatno bi se suzila već sad ograničena mogućnost igrača da menjaju reprezentativni dres.

FIFA će morati da reformiše i pravila nastupa za reprezentaciju jer projekcije pokazuju da će usled klimatskih promena, porasta nivoa okeana neke arhipelaške države naprosto potonuti.⁵⁶ Ukoliko se prihvati koncept „klimatski deterritorijalizovanih država“,⁵⁷ to bi potpuno uticalo na pravila FIFA koja se tiču teritorijalne povezanosti igrača i relevantnog saveza koji želi da reprezentuje. Takođe uslov boravka od 5 godina na datoj teritoriji koji je trenutno na snazi, postao bi nemoguć u ovim slučajevima, pa je neophodno već sad razmišljati o nekim novim pravilima koja će odgovarati realnosti, jer dani i događaji o kojima govorimo i nisu toliko daleki kako nam se čini. S obzirom na rastući trend globalizacije i dalju upitnost povezanosti igrača sa teritorijom ne treba prenebregnuti i mogućnost ubrzane naturalizacije bez dodatnih uslova čvršće povezanosti sa relevantnom federacijom kao što već imamo primer u košarci. Tako bi na primer svaka selekcija mogla u sastavu imati po jednog igrača koji je naturalizovan i po

⁵⁴ BeSoccer, Munir El-Haddadi peut enfin jouer avec le Maroc, <https://fr.besoccer.com/info/munir-el-haddadi-peut-enfin-jouer-avec-le-maroc-946930>, 28/08/2024.

⁵⁵ FIFA je kao jednu od strateških odluka za naredne godine najavila reorganizaciju ovakvog tipa utakmica, a od marta će krenuti u pilot-projekat nazvan “FIFA Serija”. U srži plana je cilj da se u budućnosti reprezentacije sa različitih kontinenata što češće sastaju. Mozart sport (2024), FIFA “Serija” šarenila kreće od marta, kraj prijateljskim utakmicama kakve poznamo, [https://www.mozzartsport.com/fudbal/vesti/fifa-serija-sarenila-krece-od-marta-kraj-prijateljskim-utakmicama-kakve-poznajemo/475600](https://www.mozzartsport.com/fudbal/vesti/fifa-serija-sarenila-krece-od-marta-kraj-prijateljskim-utakmicama-kakve-poznajemo), 23/08/2024.

⁵⁶ Vid. S. Salem, Climate Change and the Sinking Island States in the Pacific, <https://www.e-ir.info/2020/01/09/climate-change-and-the-sinking-island-states-in-the-pacific/>, 23/08/2024; Vid. S. Atapattu (2014), „Climate Change: Disappearing States, Migration, and Challenges for International Law,“ *Washington Journal of Environmental Law & Policy* 1, 2-34.

⁵⁷ Vid. D. Lapaš (2021), „Climate Change and International Legal Personality: ‘Climate Deterritorialized Nations’ as Emerging Subjects of International Law?“, *The Canadian Yearbook of International Law*, 2021, 1-35.

ubrzanim uslovima stekao pravo nastupa za novu reprezentaciju, ako nije prethodno nastupao za neku drugu fudbalsku reprezentaciju.

7. ZAKLJUČAK

Svedoci smo da promena državljanstva u međunarodnom sportu postaje svakodnevnica, te otpor ka takvom trendu čini se uzaludnim. Istina da postoji opasnost da se klupski model sporta preseli i na nacionalni nivo što bi moglo predstavljati kraj reprezentativnog sporta kakav poznajemo. Nakon sveobuhvatne analize uočavamo da se u svim sportovima u većoj ili manjoj meri omogućava promena sportskog državljanstva. Države pribegavaju naturalizaciji stranih vrhunskih sportista kako bi se postigli instant uspesi koji svedoci smo doprinose nacionalnoj koheziji i povećanom međunarodnom ugledu. Analizirajući trenutna pozitivna pravila FIFA možemo zaključiti da su ona vrlo razrađena, ali da ipak pružaju mali broj mogućnosti promene reprezentativne selekcije, naročito na seniorskom nivou. Smatramo da će biti neophodno nastaviti sa fleksibilnošću pravila koja je primetna u poslednjih par godina, naročito u pogledu stalnog boravka naturalizovanih igrača na teritoriji relevantnog saveza. Izneti su primeri kako je pitanje naturalizacije igrača ili igrača koji mogu da predstavljaju više od jednog saveza regulisano u nekim sportovima, a vreme će pokazati da li su neka od tih pravila primenjiva i kada govorimo o fudbalu. FIFA će morati i razmišljati i o uvođenju novih pravila koja će biti primenjiva na „klimatski deteritorijalizovane države“ kao buduće subjekte međunarodnog prava. Ipak reformišući pravila nastupa za reprezentaciju ne treba se otići u krajnost i od reprezentacija napraviti klubove, te izgubiti strast navijača kada gledaju igrače koji reprezentuju kako državu tako i njih na zelenom travnjaku.

Ljubomir Tintor,
Research Assistant

POSSIBLE PATHS FOR REFORMING FIFA RULES ON NATIONAL TEAM REPRESENTATION

Summary

Football has transcended its mere sporting essence, emerging as a unifying force capable of shaping national identities and fostering unity. Global migration patterns profoundly influence the composition of national teams, resulting in a rich tapestry of native-born players, domestic migrants, and foreign talents. Despite FIFA's implementation of eligibility rules aimed at streamlining

team selection for international competitions, ongoing criticism persists regarding their rigidity and the emotional burden they impose on players when deciding their national allegiances. There is a compelling need for FIFA to reform its regulations to strike a more harmonious balance between sporting objectives and the preservation of national identity. This paper provides a nuanced analysis of the imperative for reform within FIFA's regulations governing national team representation, while also exploring how similar challenges of sports citizenship alteration and athlete naturalization are navigated in other sports and by the guidelines of the International Olympic Committee.

Keywords: citizenship, football, sport, citizenship change, FIFA rules, national team representation

LITERATURA

- D. Lapaš (2021), „Climate Change and International Legal Personality: ‘Climate Deterritorialized Nations’ as Emerging Subjects of International Law?“, *The Canadian Yearbook of International Law*, 2021, 1-35.
- Fifa (2021), *Commentary on the Rules Governing Eligibility to Play for Representative Teams*, Zurich
- G. Ryan (2018), „Constructing Statehood through Sport: Football, Kosovo, and the Court of Arbitration for Sport“, *Canadian Yearbook of International Law*, vol. 56, 2019, 220-257.
- I. Medić (2017), „Neka pitanja državljanstva u sportu kao fenomen međunarodnog sportskog prava“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* br. 2/2017, 421.
- M. Stanić (2023), *Uvod u fudbalsko pravo*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 103.
- S. Atapattu (2014), „Climate Change: Disappearing States, Migration, and Challenges for International Law“, *Washington Journal of Environmental Law & Policy* 1, 2-34.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

796.332:34.05(082)

SRPSKI fudbal : uporednopravni izazovi i perspektive. 4 = Serbian football : comparative law challenges and perspectives. 4 / urednik, editor Miloš Stanić. - Beograd : Institut za uporedno pravo = Belgrade : Institute of Comparative Law, 2024 (Beograd : Birograf komp). - 182 str. ; 24 cm

Tiraž 150. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija uz svaki rad. - Summaries.

ISBN 978-86-82582-27-4

1. Станић, Милош, 1983- [уредник]
а) Фудбал -- Упоредноправни аспект -- Зборници

COBISS.SR-ID 158750473